ISKRICE OD NIKOLE TOMMASEA

Niccolò Tommaseo

ISKRICE

OD

NIKOLE TOMMASEA

IZDAO

IVAN KUKULJEVIĆ SAKCINSKI

Drugo izdanje pregledano i ponapravljeno od Istog Knjigotvorca.

U ZADRU

Bratja Battara Tiskari Izdatelji

1849.

SVEMU NARODU

JUGOSLAVENSKOMU

POSVETJUJE

IZDATELJ.

„Hlieb iz zemlje, liepost iz puka, puk nam je otac, a zemlja majka naša.“

Iskrica 18.

ŠTIOCU.

Dragi naši Domorodci! – Vami priekažujemo ovi dar, nu harnost hoće da vam jednu osobitu spomenemo priegodu, za lako i dostojnu pokloniti pofalu Darovatelju njegovu, i nas uslobodili na arvanje još većih stvarih za korist Otačbine naše.

Jedan prijatelj, koji nas od serdca ljubi, bio je, poslin niekoliko vriemena, od kad je primio od Nikole Tomasea Iskrice, od njegove vlastite ispravljene ruke, s' oblastju činiti ji koliko pervo iznova pritiesnuti.

Nit se ipošto hoti drugim okrenuti izdateljim, dali ji udilj nami pridade, za datji opet na sviettost, priporučujući nam ništanemanje, da radimo liepo i izpravno svaka isporaviti, i slovimam čistim ovliko dielo iznova pritiesnuti.

Radi česa mi, i cića dužnosti, koja nas s' jednim toliko časnim Prijateljom veže, koji toliko velecinjeno obiližje hoti nam dati svoga staroga Prijateljstva, i cića Imena glasovitoga Tomasea, opremamo se dati iznova na sviettost, i sada dospiveno priekažujemo našim Narodnim ovo dielo, koje dragovoljno prijalo u dru-

gim miestim, uzdamo se da neće bitl manje i u nošim i radi čistoće jezika, l radi strarih u njemu izkazanih, koje nas izbližega gledaju.

Dragi Dalmatinci! Priporučivat ga Vami saviše, činili bi uvriediti vašu llroumnost, a navlastito u sadanja vriemena, u koja veće, nego ikada probudila se je vrućoželjnost prama vlastitoj Narodnosti.

Vami netribuje faliti ovoga sloga vašega Domorodca, toliko čašćena od najprosvietljenijih Naroda Europe, kojega i danošnji Noučni, i dobro misleći ove Deržave štuju krieposti, i uzdišu ga, zašto isteka od puka, pučki se kaše najvruči Odvietnik.

Drugo nam daklen neostaje, nego želiti, da bi ove Iskrice, koje su iztekle iz pera jednoga pravogo Ljubitelja Otočbine, porodile u Vami iskre ljubavi prielične, i od vas učinile moguće Obronitelje Otačbine, a noml ostovilè slatku uspomenu, da smo i ml štogod podaparll s' dielom, koga priekašujemo.

Izdatelj.

ISKRICA I.

Kano ptica ljubovna pripravlja u prolietja gnjazdo svojim ptičicam, i kùpi perje i slamu da lakše leže male svoje, koja ona jošter ni vidila nija; tako ja iz dalekih zemaljah, iz stranjskih knjiženstvah, iz različitih jezikah, kùpim ćućenja i glase i skladanja, da bi mogao mila bratju nadahnuti plamenom ljubavi. Različitost pomaža nam da bolje čujemo jedinstvo, kako iz skladnoglasja mnogih gusalah izlazi savèršena i čista umilnost. Jezici su čoviečanski kao lire koja zajedno zvone, i šalju k nebesim glas pukah žalećih otačbinu rajsku. Moža da se jedan jezik s drugim nemieša i da sa nešteti; kao sestre dievice koja se ljube s' čistim cielovima; kao stabla očistjena koja nezasienjivaju jadan drugog, a gorn ukrasivaju; kao bistri potočići žuboreći svaki u svome tieku i nakvasiva ravnica.

Znam, da je veliko dèrznovanje moje, da počinjem pisati u jeziku, s koijem jedva sam počeo zajekivati. Težko ja rieči nalazim, da ono izrazim što u sèrcu imam, ali vilu slovinsku čujem, da govori zna-

menitim glasom duši mojoj. Dalmacio draga, tebi nije nikada bio život vlastit; jur od mnogo si vriemenah vučena za kolima drugih narodah. Radostno bi ja umro, kad bi ti mogao oslaviti spomenku ljubavi moje, kad bi se mogo ufati, da ćeš biti pèrsten zlatni verigah, koje valja da slobodno svežu sve kćeri slovinske matere naše.

———

ISKRICA II.

Vietar baca simo tamo sitna siemena, a svako će velikim stablom uzrasti. Rekao bi da ih srieća nosi; ali Bog ima na svako sime istu pomlјu kano na tisuće sunacah neizmiernih. Bog ih metje na miesto odredjeno od viečnieh viekovah; Bog ih hrani. Tako i u čoviečku pamet Bog svako nenadano ćućenje dovede, Bog ga hrani rosicom ljubavi svoje. Zbog milosti njegove i suzah naših ono dolazi, i uresi misli, i svaka je duša kao veliki sviet pun skladanja i čudesah bez broja.

I ti si malo po malo, dušo moja, ponarasla, a različiti jezici tebi su bili prozori, koji otvoraju izgled na daljna miesta, prikazujuć nove gore i planine, sada snjegove sada cvietja.

Ako ja nakon polovice mog života počimljem izustiti materinske rieči moje, tebi sam Špiro dužan, a radujem se da tebi sam dužan. Jer ti sèrce imaš pučko i u krieposti tiho. I ti čuo što su žalosti, ali poznaješ žalostih častivi stid, znadeš mučati tuge tvoje, a drugih požaliti. Može biti da ja u knjigi tvoga života pustim trag koji

neće nigda pomèrčiti; ali ja u istini znadem, da u svakoj rieči slavjanskoj, koju ću štiti oli pisati, sasvjetit ću, Spiro, ime tvoje.

ISKRICA III.

Htjeo bi ja, da mi se prikaže do dna, Slavenski narode, duh tvoj nepoznati; htjeo bi svaku rieč razumieti tvoga glasa znamenita, i s tobom govoriti, kano čoviek govori s milom ljubom svojom. Nitko te dobro još nepoznade od onih koji ti govore; nitko nemieri uprav slabosti ni kriēposti tvoje; — a kako ćemo ti, bez da te poznademo, pomoći? Gdie počimlje a gdie dospie rana, nevidimo, a kako ćemo je liečiti? Veliko boče se serce i puno ljubavi da ove rane razgleda i lieči. Valja ih premetati berzo i lagano, s milosèrdjem, valja poštovati bolestnika kano Isusovo tielo.

Nisi ti kriv narode žalosni, da ti život prolazi u neznanstvu i u smradu. Dostojna bi bila jaka uda tvoja, narode liepi, da čistiu haljinu obučeš; ali bi valjalo da nepromieniš s haljinom i ćućenje, i liepša košulja da nesakriva nečistu dušu.

I da bi te dobro poznavao, narode dragi, nebi ja mogao sve ono izreći što vidim, nebi ti mogo sve čuti. Nebi ja mogao, a nisam ni dostojan da kažem

tolikim dušam istinu spasonosnu. Ja mislim kad kad na čemere tvoje, ali ih neoplakivam onako, kao bi dužan bio; nisu meni sve rane tvoje pred očima, nisam udo živo tiela tvoga. Daj mi, o Bože, da sve žalosti čoviečanske učine u duši mojoj veliki sklad, da gèrdniu dublje čujem, manju lasnie, ter da se u oyom velikom moru suzah, suze moje izgube, i da se milo s bratinskim pomiešaju.

ISKRICA IV.

Nije našeg puka ruho čisto i tanano, ali duša mu je slobodna i u prostoti jaka. Napije se siromak vina i rakie; ali pianstvo oholosti malodušne, silnoga straha, lažih i novacah gore je i nepoštenie pianstvo. Nema puk dvore, ali nije ni postelju svoju napunio nečistoćami, nije kuću otacah svojih prodao stranim. Bolje je nikada neimati blaga, neg blago svoje bacati u dubljinu sramote; — bolje je nespominjati se diedovah svojih, negoli ime njihovo i greb pogerditi. Nemamo mi uspomenah koje bi nas razveselile, ali nemamo ni onih, koje bi nas zasramile. Novi život možemo početi, vrata budućnih vriemenah nisu nami zatvorena. Piesme naše pievaju junačtvo i ljubav, naravni duh u njima živi. Neznadu zlatna pera onako pisati, kao javorovo gusle gude. Neleži naša vila u velikim posteljama, kod gospodskih térpezah nesiedi; žedna i gladna térči ona kroz gore i što više térpi, to liepša postane, a glas njezin punii izlazi iz persah golih i hlepećih. Nije u našim piesmam izmišljeno i studeno

nepoštenje; mi pievamo dike i žalosti naše, a ne sramote živinskoga života. Kuće nemamo ali imamo porodice; otac i mati nisu jošte imena bez znamenja; oni koji prezire čestnosti čovječanskih dušah, onaj je varvar pravi.

ISKRICA V.

Tvoja nebiaša košulja svilena, Kerstitelju vlastni, ali pod oštrinom vune gorraše plemenita duša, urešena s tankim mislima. Med lužki brana tvoja biaše a ne šečer, ništa ne manje, med je i ono; kao puk, žalostan i on je od našega naroda. Tvèrdo i siromaško gojenje nija ti smetalo velika ćućenja. Jer prava kriepost i sladkost prava zajedno dolaze, zajedno i otidu. Siromak biaša Ivan sveti, ali glas njegov dalje ja dopro nego [illegible] knezovah nasitjenih sa svima radostima života. Nije ono što ulazi u tielo, nego ono što izlazi iz duša mogućnost ja i dika; tko se smije, nemože da viče. Nija Isus medju serdarim tražio kerstitelja svoga, žuljiva biaše ruka, koja sa je podignula nad najliepšim sinovah čoviečanskih. On je živio s medom lužkim, živio je dosta da posrami i poplaši kralja nečistoga, da vidi jaganjca božieg, da ga prikaže svietu, i da svoje ime pošlja s Isusovim kroz carstva i kroz viekove.

ISKRICA VI.

Umorena od težkoga puta, od studenoga vriemena, od sladke i nebesne bolesti svoje, ide dievica mlada od vrataħ do vratah, a nigdie nenadje pristanka Nebieše grad dostojan da se u njemu rodi kralj zviezdah. Da bi bili znali oni bogati oholni, koja će dika noćas na svіet doći: bili bi otvorili vrata svoja siromašici ovoj, koja se netuži, nepita, niti proklinje tverdâ sérca onih, koji imadu toliko miesta za živinu, a čoviečanske duše puštaju u potrebi. Mučaše mati Isusova n tugam njezinim, kao će u tugam svojim mučati mudrost svemogućna. Što više može i više znade, drugim više želi neg sebi. Moli siromašica sama u sebi, i nada se de će Bog, koji je toliko čudesah n njezinom poniženju učinio, naći miesta i vriemena dostojna za svêrhe svoje. Josip koji manje têrpi, više se muči, ona je kao uzdignuta u duhu ļubavi trudne, i znamenitih predvidjenjah. Tko bi tebi reko', Irode, da će se poštenje košare ove više glasiti, nego dvori tvoji, da će ime ovog dietića gologa blagoslovjeno biti u vie-

kę, a tvoje prokleto. Vaviek što je slabo i malašno razbija silu tielesnu i veličanstvo.

ISKRICA VII.

On, kome služi zima i prolitje, on, koji ima pod sobom neizbrojne hiljade angjelah i sunacah, došao je k svojima, a nisu ga primili. Za kralje nevierne, kuće velike i blago, za mudre varalice ovog svieta, hvala i slava; za mudrost viečnu, za lipost nebesnu, ništa nego vedro nebo i led noćni. Leži medju životinjam, medju razbojnicim umire. A ti čoviečanska dušo malašna, ti se neznaš ustèrpiti; oli se ljutiš, oli se izgubiš. Tèrpi s visokim poniženjem, s jakom sladkošću, tèrpi da bolja dodješ i najbliže Isukèrstovim primierima; tèrpi da drugi bude bolji i srećnii; da tuge tvoje budu, kano Isusove, spasenje dušah. Kèrsta ljubovno gèrlenje, poštenie i mogućnie je nego mači, neg žezla.

———

ISKRICA VIII.

Kome se je prikazala n ovoj noći preblaženoj svietlost i rieč angjelska? Nije dvornikom punim obolosti divje, i veselim n studenoj nemilosti, koji gledaju bratju kano stada, nego čobanom prostim. Svietlost nebeska dalje sjaje nego svietnjaci srebreni, nego zlate oko vrata nečistih. Nije sin božji ušao u sviet s piesmam ljubovnim i plesanjem, već u noći tiboj čuo se je glaš Isusov i romon angjelski. Noćju liepše su krila nebeska sjala i sladje zvonjahu piesme kroz povietarce mirno. Tako i u poniznosti bolje nadsiva svietlost serca i dostojnost duše.

Ali i čobani, ako su htieli čudesa nova vidieti, valjalo je da vieruju besiedam svetim, da se potrude, da otidu nasusriet novini, koja im je obećana. Ne što su siromasi, zove ih spas okolo svoje zibke, nego jer ih siromaštvo bolje pripravi o-voj diki, da budu dvoritelji kralja viekovita. Zviezde neba i žalostni zemlje vidieli su najprie spasenje viekovah. Dosta je da želiš, sirotinjo, veličanstvo pravo; više će ti ga doteći nego je volja tvoja.

ISKRICA IX.

Bogat, nasitjen razbludami i lakim griesim, nemisli što ti tèrpiš, ribaru žalostni, na moru, kad ti voda studena nakvasi gori i doli ruho tvoje siromaško i uda tvoja gladna, kad oganj nebeski napali povietarce kano gvoždje razžeženo, kad vietar prebaciva brodicu malašnu preko razsèrdjenih pienah, kad ti nakon noći mukah i trudah dan osvane i mrieža se prazna na kraj vrati. Vaviek tuge, vaviek pogiba, kano da tko ide svaki čas svoga života na rub dubine neizmierne. Sad moliš žalostan Boga tvoga, sad ga pozivaš s kletvam nemogućim, koje razdiru rane tvoje. S ufanjem, ljubavi i ustèrpljenjem možeš mirnii biti i zadovoljnii nego kralj u postelji svojoj. I učenici kralja od kraljah, koji su s riečiom dobili narode i preokrenuli sviet, i oni biahu kano i ti siromasi, i bacili su s mukom velikom i potezali mrieže svoje, videć na moru sada smert, sada glad. Ali su vidieli i učitelja ljubovna, koji im je obećao kraljestvo novo, i ufali su se u rieči njegove. Možete i vi neizlazeći iz

stanja vasega, loviti duše bratje vaše, možete moliti i tèrpiti i pomoći onim, koji su žalostnii od vas; jer nije na svietu čoviek toliko slab i nesrećan, da nemože koi put tudje slabosti i nesreće upokoiti.

ISKRICA X.

Gladne Bog nasiti dobro, ali i gladan valja da kupi dobro svoje; i siromah ima u sebi blago veliko, ima naučnost i predvidjenje, može gledati, može slušati, učiti može i zaderžati. I živina uči. Može siromak želiti, što je bolje, može ovo pitati od Boga i bratje, može s tvèrdom voljom sliediti i napriedovati na putu svome. Tko radi avaki dan malo više nego težka potreba zapovieda, oni će do malo godinah vidieti sunce radosti nad sobom sjati. Radimo, vierujmo, molimo. Jaka viera uzmnožava čuda, ublaživa duše. Izpraznimo serce od nedostojnih mislih, mislimo i za bližnje naše; i s ljubavjn i milosèrdjem rasti će veselje naše. Štedimo u danim obilnosti, imat ćemo u potriebi za nas i za bratju. Ali oni, koji sve radosti svoje metje n tèrbuh, stradat će kano živinče, koje težák proda, a mesar zakolje.

ISKRICA XI.

Želja neredna i nepoštena, težka je žalost života. Kada tražiš one radosti, koje tvogu stanja nisu, tada si kao bolestan u svim udima, i rana živa grize dušu i ime tvoje. U našim gradovim ima sada više ljudih neg prie, koji se bore s gladom, dugom i sa sramotom. Mučeni su od želje i porugani od drugih. Hoće da sliede oholost bogatih miestah, a nemaju od njih nego smrad. Ono što nije naravno, nije ni dobro. Prosti budimo i poniznij radimo i mučimo, a drugim pustimo veličanstva i liepote; imat ćemo i mi u našoj malenosti krasnost i diku našu. Mala ptičica neima ni konjski korak, ni lavski glas; ali leti liepa i lagana s različitimi bojam svojim kroz nebeske vedrine, i živi vesela medju listjem i cvietjem. Budimo siromasi, ali čisti; čisti u ruhu, čisti u duši. Sa svim mislim proklinjajmo savišnost; trošenje koje od griehah dolazi, radja griehe. Liepa haljina mnogo kratih pokriva sèrce slabo i pamet praznu.

ISKRICA XII.

O zemljo, o dobra i naumorena naša majko, ti svojim ljubeznim glasom ans zoveš, da s tobom sinovski živimo, i da darove tvoje s našim znojenjem umnožimo. Ali mi malo radimo za liepotu tvoju i za dobro naše; neznamo da je sve jedno korist i liepost prava. Ono što nevino vaseli oči naše, ono uzdiža misli, ono diči život tielesni i duševni.“

Da ja zemlja tvoja, Dalmacio žalosna, kao povietaron tvoje, bile bi u tebi sakupljena liepote talianskog i gèrčkoga polja. Ali zemlja ja tvoja, kano glava bez vlasih, kano kosti tek pokrivene kožom žutkastom. Planine naše su kao prilika stanja našega. Gdie vode nema, ondie valja da znoj čovjeka svaki grumen navodni. Naši stari joštar se spominju vriemenah, kad nije bilo nabo, kao sada, gvozdeno i glubo molitvam našim. Ako mlada šumica opet nepočma rasti na goram našim opuštanim, i ako malo zeleni, kao znak ufanja, nepočme zeleniti se prèd očima našim, tada će sve to suvia i neveselie biti baštine i duša naše. Ali mi od

tudjinacah uzimljemo cvietje a ne stabla, haljine a ne plugove, rieči a ne stvari, što je nevaljalo a ne što je potriebito. Tvèrdi smo i oholi za dobro, za zlo ponizni.

ISKRICA XIII.

Ako je i malena tèrgovina naša, neka barem bude poštena; učimo od Turakah vieru. Rieč naša neka bnde kano prava zakletva, da nikakova sila, šteta, ni korist neizbije ovi aayez sveti.

Ostala nam je Bosna vaviek tudja radi nemilog zavidjenja i staračkog mletačkog straha. Mogao je lav s one strane širiti krila svoja. Zdravle bi bilo spavao, i čestnie ostario n sèrbskim planinam, nego u talianskim. Oli je osliepio prie nego ostario, nevidjaše ni svoje dobro, ni pogibu svoju.

Malena i sliepa je tèrgovina naša. Ništa neznamo iz vanka; prodajemo i knpnjemo, sadimo i gulimo kao na srieću; kruha neimamo, a gdie oranica biaše, mi sadimo loze. Valja da se siromak napije, ako hoće da zahoravi tuge svoje. Vina ćemo imati od više i pravdoslovacah, imaćemo rakije i liekarab.

Malena i bolestna je tèrgovina naša. Kamata i prevara svagdie baca korene svoje, kao ljulj, koi davi dobro sieme; kao zmija zelena sakrije se u zelenn tra-

vu, ter prie njede nego zvižde. U ovome zanatu, najtežem i najpogibelniem od mnogo drugih, nieki misle, da netrieba ni poštenja ni pameti, nego samo ruke i nokte. Ali dokle s tèrgovinom nebude n-mienje i dobrodjelost sjedinjena, dotle nam neće biti prave koristi niti dike. Turci će se bojati više viere naše, nego mi knge njihove.

ISKRICA XIV.

Parobrod je kano most bačeni preko mora, koi sjedinjiva rastavljene narode, ter više kèrca mislih i ćućenjah nego tèrgovine. Ali trieba, da ovim putem više se duše približuju nego tiela, da osobita korist bude korist ljubavi. Nieki od nas u Italii ništa drugog netraže, nego ugodnosti prazne i nedostojne, da i ono pokvare što nam ostaje ljudske prostote. Talianske su poklade raj za nieke od našib. Nije ih mnogo; ali i jedan sám velika je žalost.

Dokle svako trošenje bez razloga nebude od sviuh odsudjeno kao ludost pogèrdiva, kao opačina nepoštena, kao lupežtvo pravo, neće pucim žalostnim dobro biti. Bit će bogastvo, laž i lisičenje, ter će pripraviti potriebu i sramotu.

Vidimo tudja miesta, priklonimo se umniim od nas, poznajmo što nam se bo-će, i postarajmo se, da to dobiemo. Iznosimo plode zemlje naše, neka ih možemo malo po malo poboljšati. Sve ono, što se pristoji inim deržavam, nije koristno za nas; valja, da mi zanate i umienie dru-

gih napravimo polag stanja našega. Mi smo kano čoviek jaki koi nezna upotriebiti snagu svoju. Trieba da mnoge stvari učimo kao diete malešno. A što će nam snaga bez ponizenja?

ISKRICA XV.

Od koliena do koliena prostire se milosèrde božje, i pokriva porodice naše kano šator u pustinji. Što je žalost: ni mi! naš život u životu svieta? Mi smo kano kaplje u velikom moru, sverh koga brod čovječanskoga naroda sad jedri, sad se vozi, i znojenje svoje mieša s vodam nemirnim, sad stane kao prigvoždjen, sad terči kao manit. Radimo za najdaljne unuke naše, a tada ćemo i za nas raditi. Nemože dobro da živi uprav dvadeset godinah, kad nemože dvie stotine da živi. Ufanje kao i oko valja da sve naokolo ubvata, planine i doline, ter da negleda samo ono, što nam pada pred noge. Životinja tako živi, ali ljubav krila ima: koliko u prošasto vrjeme toliko i u buduće ona leti. Stolietja su sati. Oni, koi će doći i nakon hiljadu godinah, oni je od iste porodice naše, bližnjak naš pravi. Digni, čovieče, oči više sebe, razširi dušu sgèrčenu. A ti otče živih i mèrtvih, ti, prama kome vrieme ide kao magla pram suncu, ti nam pomozi, da gledamo koristi čovječan-

ske s tvojim visokim predvidjenjem, da gèrlimo neznane, mèrtve i nepriatelje s istim gèrlenjem nebeske ljubavi.

———

ISRKICA XVI.

Učeni ljudi češtje nego siromasi gledaju na korist više nego na dužnost. Umietnost njihova čini se kano tèrgovina; sve misli njihove bojadišu se bojom novacah. Njihovo je sèrce često u tèrbuhu, a pamet u kesi. Jugo-Slavenski duh smion i veseo nizhodi sve više i zatvora se u sebi. Život za mnoge nije nego komad kruha, kúpe ga s duhom, kupe hranu tielovnu s dušom. Bolje bi im bilo orati i kopati, nego tako narodno svojstvo gèrditi. Dva naroda smo u jednom puku — kapa i klobuk nisu ista otačbina: ljekar i mesar negovore isti jezik; težak i tèrgovac su kao nepriatelji. Valja da klobuk se pokloni pram kapi; u ovoj je osobito narodnost, dostojnost. Popravljajmo pučku neizvèrsnost, pučke rane liečimo; nu popravljajuć i vidajuć, počinmo puk sa svim sèrcem našim. Od njega učimo naš ljudski jezik, a nekvarimo ga mudrim našim varvarstvom. Učimo poviest njegovu, da nam novi život bude kano nasliedovanje staroga i neprestano uzvišenje.

ISKRICA XVII.

Puk žalostan poviest svoju oli ništa oli malo znade: kao sin nezakoniti nezna ni ime mi djela otacah svojih. Kakovo mu je prošasto vrjeme takovo mu i buduće prazno. — Nije ova žalost samo našeg naroda; malo više, malo manje po svemu svietu siromak ostaje, kano gorostasni sliepac, koi se trudi i spava, koj se tuži i napije. Učeni ljudi štiju knjige u drugim jezicim, u tudjim jezicim pišu, inostrane poviesti ljube i slave. Domovina njihova dalja im je od sèrca nego arapska i babilonska. Obćena je ovo krivina, i moja preveće.

Ali u ljudskim stolietjim, poviest i viera jedno je bilo; iz oltara izidoše, kano pisma sveta, glasi narodnih dikah oli sramotah; — sveštenik tada biaše piesnik i pisatelj poštovani. Budimo svi sveštenici istine i lieposti; u prošasta vriemena tèrčimo s riečju vrućom i žarkom kano sa ljubovnom svietlosti. Bez obolosti i bez strasti govorimo o životu naroda našega. I sramota je nauk.

ISKRICA XVIII.

Piesme su medju trudim života kao cvietje medju dračama, kao voda živa, koja izvire iz sèrca zemlje medju stienam golim, kao glas nebeski, koi dolazi nezna se odkud, i svuda raznosi miris skladanja. Odkle su došle narodne popievke i kad su se rodile, znat će samo onaj, koi znade godinu i čas u kome je sieme malašno prevelikoga brasta palo na sried planine, i kad su pèrvi njegovi listići nazelenili kamenje. Ali ovo je barem istinito, da se nisu pod klobucim narodne naše piesme začele, niti su iz ustah plemenitih najprie izašle. Duh skladanja negleda na baljinu, nego diše, gdie mu je drago; i sèrce, koje trepće u golim pèrsima, sèrce je ljudsko. Nije hrabrost zlatna stvar, niti ljubav srebrena.
Piesme su poviest naša, u njima tražimo dobro, i zlo naše. Drugi puci štiju ih, prevode i dive se o njima, a mi ih se sramino, i još izsmijavamo s našim prosvietjenim varvarstvom. Pokupimo, bratjo, pokupimo naše blago, prie nego ga vietar vriemenab nepogubi. Hlieb iz zemlje, lipost iz puka; puk nam je otac, a zemlja majka naša.

ISKRICA XIX.

Ima i neznanost svojo poniznost dragu svoju uaravnu pamet. Prosta pamet nevidi u starim ino, neg ono što je; nesniva, nepredvidjiva, neumnožava niti umaljuje što joj pred oči dodje. Kako vidi vanka tako i unutra čuje; kako čuje, tako i govori. Poniznost prava neće da joj bude sve po volji, neće da sviet bude služitelj uživanjah naših; sluša, gleda i razumi više neg oholost, koja zatvora oči, uzdigne glavu, pak ide. Valja da znanje naše metne mir u dušu, a ne rat, da vidjenje nepomèrči ćućenje; da glava nesmuti sèrce, neogèrči ruke, i kesu neizprazni. Učiti valja i raditi, učiti i dobiti, učiti i ljubiti. Uči dakle ne samo da dobiješ, nego da i jače ljubiš, i da bratji dobro činiš. Da um tvoj nebude tvoja tergovina oli taština. Našioi mladićim, više nego nauk, umnožiše potriebe težki običaji; više na oblačilo misle, nego na knjiženstvo, uče se, a nezna se rašto. Kad svèrhe istinite nema, tadar čoviek basa kakono sliepac po dubinam, kakono pijan po magli.

ISKRICA XX.

Puci koji su okolo tebe, Dalmacio mala, nemaju s tobom nego malo podobnosti: ili mnogo veći su, ili mnogo manji od tebe. Oli more, oli planina rastavlja te od njih; a više neg i more i neg planina, različiti običaji, i različita korist. Istrianski ostrovi dalji su od Dalmacie neg London od Malte. Malešna i sama si siromašica medju vodam i stienam tvojim. Neznaš od drugih narodah ono uzeti, što je za te, neznaš se staviti na mjesto tebi i drugim dostojno. Od sviuh možeš štogod se naučiti. Sve, što oni imaju bolje od tebe valja da ti ljubiš; sa svima neka te sveti savez ljudskog bratinstva, i poštena korist veže. I tèrgovina može da bude posriedstvenik ljubavi. Mogu sinovi tvoji, videći daleke zemlje, tebi donositi cviet dobra, izbor liepote. Tko se nenauči, neće ni drugoga učiti. Jao samome!

Novo posestrimstvo počmi sa sestrama tvojim, život novi.

ISKRICA XXI

Ćućenje imamo lieposti, zabave nemamo. Ćućenje je naše kao vatra pod pepelom, kao sieme pod sniegom. Gorit će jedan dan veselo, veselo će procvietati.

Rimsko veličanstvo ostarilo je medju nami; gdie su njegovi dvori i oltari bili, tu se sada mi molimo Bogu ljubavi i milosèrdja. I mi u drugim vrimenim ljubismo diku i krasotu. Šibenička cèrkva dostojna je spomenika obilnosti i bogoljubnosti otacah naših. Različita su u njojzi zdanja lieposti, tragovi velikih i različitih viekovah, ukori neprestani žalosti naše. Nemožemo mi ni popraviti što su oni gradili, niti raznmieti nemožemo, što su oni mislili. Zidanje ovo sveto za nas je kano ukopato pod cèrnom zemljom, ono je kano pismo pisato n tudjem jeziku, koje novo porodjenje niti razumie niti štije.

Sa svim tim počimlje nami zora zabieliti. Imamo gdiekojeg živopisca, gdiekojega pisaoca imamo, koji barem miere očima višinu liepote; i trude se da je bojami oli riečim iztumače.

Poznaj golotinju tvoju, pak ćeš odma naći, čim se imaš pristojno pokriti.

ISKRICA XXII.

Jezik je duh čovieka, duh naroda. Gdi je jezik smiešan, ondie su smiešate i duše; gdie dva jezika gospode, ondie jednodušje nemože da bude. Ovo dvojstvo pokazuje dva različita naroda, strana jedan drugom; pokazuje stari rat oli novi, sakriveni oli vidivi. Nemože kapa niti da tèrpi, niti da sbaci klobuk, nezna ni zapoviedati jošter, no slušati. Gdi jedinosti nije, nije ni krieposti. Tko nezna da ljubi, nezna ni da iskrenu istinu reče. Medju našim žalostim ima jošter nešto dobra, ima dike, razuma i ljubavi, kano u golim planinam medju stienam otvori se najedanput nenadana dolinica zelena, gdie vietar nešteti i sunce ne gori. Oli je mnogo drače, koja razdire noge i ruke; suva nam je zemlja, vietar svuda duše, stabla izguli, cvietje izčupa.

Nismo mi, vèrsta učenih, s narodom našim niti dobro sastavljeni, niti dobro razlučeni; š njime se miešamo, ne da mu dademo štogod od našeg plemstva, ali da mu štogod od njegove prostote nkrademo. Mi se s narodom miešamo, da budemo i mi i on tužnii i gori. Nije ovi duh, duh

milostive ljubavi, koji nas k njemu priteže, nego živinska želja nemila; kano kužan, koji traži koga će otrovati.

Koji će, Bože, biti svèršetak tolikih griehah brez sladkosti tolikih tugah brez hvalle? Koja će biti u budućnost sudbina naša? Koja će kèrv predobiti, latinska oli slavenska? Oli druge još narode čekaš u udaljenim vjekovim, Dalmacio moja!? Malena si medju-jugoslavenskim sèstram tvojim; ali nieki mi glas govori, da ti nećeš biti manja ni ružnia, nego da će se piesme tvoje na daleko čuti, i upokojiti će u grebu sinove tvoje, koji su umèrli ufajući se u tebe, i plakajući ne svoje nego bratinske nesreće.

ISKRICA XXIII.

Kroz različite zrake raztežu se udą tvoja silna, narode moj. U jedno vrieme ti vidiš sniegove i cvietje, kazališta i planine, medviede i knezove. I ruskom zemljom imademo mi Jugo-Slaveni obćenost jezika, s niemačkom zakona, s gèrčkom zraka, s talianskom naukah. Mnogo i različita su siemena medju nami sakrivena samo neka jedno drugo nešteti, pak mnoga će i različita rodą ploditi! Može naš narod da sjedini sieverˇs jugom, da ponovi narode stare i umorene, i da u Europu štogod ulije aziatskoga duha. Ljepost njegova nije brez snage; nije snaga težka i debela, već hitra i tanka; nije bitrost vietrena, već ljubezna i razmišljena; nije sila živinska, već nešto sladko i dobrostivo, koje od ljubavi dolazi, i ljubav radja, nešto izmedj duha samoga i samoga tiela, izmedj naravi i naukah, izmedj pomisli i poslovanja.

Ali dobro tvoje nije jošter nego klica malešna, koju valja hraniti s mnogim znojenjem, valja ju navodniti suzam, a do potriebe i s kervlju našom.

ISKRICA XXIV.

Vi mladi, koji idete u tudje zemlje iskati znanje, koje vam zemlja vaša nedaje, budite ufanje i veselje, a ne žalost i strah otačbine tužne. Spominjajte se vaviek nje, uzdèržite jezik njen; učite i druge, ali da vam tudji neiztjera materinog iz serca, da nebude rat i dubina u mislima vašim. Ni vladanje ni duša razdrušena nemože da živi. Talianski će Vas duh bolje ćutiti, kad budete Slaveni pravi. Bolji ste nego mnogi od onih, koji vas smatraju kao izmet narodah. Branite, molim vas, svuda branite domorodno poštenje; budite u odlukam stanoviti, slobodni u riečima, bistri, ailni na vrieme, ali češtie tihi, vaviek ljubezni. Ljubite istinu više nego zlato, a bratju više neg život. Drugih narodah običaje gledajte i počitujte, brez da ih sliepo sliedite oli sliepo pogèrdite. Bratja nijhova budite, a ne robovi.

ISKRICA XXV.

Poplave silne s drugim mukanjem, s' smutjenim vodama kroz mnogo stolietjah pale su na te, Dalmacio moja. Različite su vlasti u tebe došle, ni jedna nije temelj u tvoj zemlji ukorenila. Poviest pravu nemaš, sve je razdèrto, kao gdie poplava prolazi, kupe i dubine razdriju svugda planinu. Mèrvice imaš od poviesti, mèrvice dobra, cielo tielo nemaš, nemaš zdanja izvèršenog. Što si do sad bila neznaš a znati ne mariš. Samo kao u snu čini ti se, da si nešto bila; čuješ iz dalečine nieke glase, i vidiš sienu bliedu staroga veličanstva. Ali oni isti glasi, koji kroz magln terču, i smiešajn, više pameti tvojoj smetaju neg je probude. Ono što prošasto vrieme slovi, rieči su tihe, ali brez sladkosti; kratke, ali brez snage. Nisi se nigda dobro ni talianila ni turčila, slavenska nisi. Ljubav sama, sama može ljubav da skupi ove mèrvice, i da načini kip pravi, da sastavi one rieči, i da im dade visoko znamenovanje; da razvaline ponovi, i iz njih gradi šatore, kuće, i cèrkve.

ISKRICA XXVI.

Slabo sèrce čovječansko! tebe više mori ljubav neg omraza. Koja je teža služba, neg omraze? Što može lakše da popusti verige naše, puci žalostni, nego ljubav? Pogledajte mrave, kako se zajedno trude, i u svojim kućicam zajedno sprovode dobro i zlo vrieme. Ali mi smo mravi nevidivi, koji se bijemo medju nam samo za to, da nas noge ljudih, koji bode, lasnje pogaze! — —

Rištjani oli latini mi smo svi odkupljeni kervju onoga čovieka slave, i žalosti, koji nije znao nego ljubiti, i osvetiti se dobročinstvim. Svima svietli ovo sunce, svima ova zemlja daje kruh, cvietje i grob. Tolike nas razlike razstavljaju u ovom žalostnom životu, tolike nas jošter čekaju muke, brez da se bijemo i mučimo za stvari koje mi iztumačiti nikad nemožemo, i koje su nam date kao zaklad bratinstva našega. Ljubimo se najprie, pak će svo ove smutnje izčeznuti kano magla; molimo, da se istina prikaže svoj bratji našoj; tražimo u sinovim druge cèrkve one koji dadu osobite primiere proste krieposti i

duhovne dike. A ti, pole najmilii, najliubeznii i najplemenitii, ti nauči nas mir, ljubav i velikoserčnost, daj nam da vidimo liepost jedinodušja; daj nam da se gledamo svi kano kita onoga stabla, koje je dignulo vèrhu sebe spasenje naše.

ISKRICA XXVII.

Raztèrgnuta su uda tvoja, slavenski narode, ali obćen život u njima se miče, svaki dan tvoja kèrv sve to veselie vrie. Duga biaše tebi zima studena i burna, al i za te počimlju sada danevi prolietni, i počimlje cvietje cvietati s mnozim suzam i neprestanim znojenjem zaliveno. Veliko brojno je porodjivanje tvoje; ali kako naliči sestra na sestru, tako naliče jedan drugom i puci tvoji, narode mili; tvoji jezici pokazuju sveto i neumerlo bratinstvo. Veliko brojno e porodjivanje tvoje, ali mora, i planine, i pustinje prostrane kao more, razdieljuju bratju od bratje; sin nepoznaje poroda majke svoje. Žalostni mi, lakša nam je omraza nego ljubav, bèrže se rastajemo nego sastajemo, ruke naše radie ubiju nego ogèrle. Malo do sada učinismo, da jedan drugoga poznademo, da se bratinski rukujemo. Kano slamu raznešenu od vietra, pustili smo da nas sreća razvija. Sve je kod nas neizviestno: izgovor, pisanje, nauka, red i običaji. Sve će se zajedno ponoviti. Muka velika ali i velika radost biti. Poklonimo se pred znamenitom sudbi-

nom, koja nas čeka, oružajmo se čvèrstim ustèrpljenjem, velikodušnom poniznosti. Nije sada vrieme da pievamo staru slavu našu. Kano čoviek dižući veliku težinu, muči se i uzdane; tako i mi mučeći se radimo, i mučeći se, dobimo težku krunu slobode naša.

ISKRICA XXVIII.

Kao ovce, koje leže u jednoj jari, na jednom polju skaču, a nemisle jedna za drugu, ako padne u dubinu, ako lupež je ukrade, ako je čoban proda oli odere ter izjede; tako i mi u jednom miestu živimo, a što se od bližnjih naših radi, sliepi i nemili ništa nemarimo. Nevidimo, da je milost pram bratji, korist naša i potrieba veća, neg dužnost; da ono što se s njima zgodi, i nas čeka, da rane njihove truju naš zrah. Kao sgèrčeni smo sa svim udim našim, kao strešeni od velikoga straha, druge hrabrosti nemamo, nego hrabrost od kamenice, koja se zatvori i stisne u sebi, a ne izlazi nego da se nasiti. Niko nezna govoriti o tugam bratje svoje, svaki se boji, da gore nedodje. Može glas sèrca za nieko vrieme nečuven ostati, ali na sverhi u svojoj prostoti dalje dopire nèg topovi, nego gèrmljavina. Ali mi neimajući sèrca, nemamo ni hrabrosti ljudsko. Bližnji smo s tielom, a s dušama strani. Slabi smo, a nećemo da jedan drugoga uzdèržimo. Imamo bolest mladih narodah, a težku i tužnu nejakost starih. Ako ne s

ljudma, govorimo s Bogom o tugam našim; neće se Bog ljutiti na naše molitve, neće nas odtierati od sebe, nema u njega serditosti, ni obolosti, niti straha. Neka bude barem *ljubav* naše oružje, nek bude barem cèrkva kula naša.

ISKRICA XXIX.

Mala brodice, razrušena, brez jedra, brez vesla, kako ćeš ti sama, koji će ti vietar pomoći?

Utišnjeni u ovom kraju zemlje, medju planinam i morem, što smo mi, žalostni, kamo možemo protezati krila naša? Hoćemo li mi novoga kola biti srieda, oli zrak? Tko će predobiti, planina oli more? Komu će jezik dalmatinski odziv odgovorati u tišuću godinah? Što će od nas ostati u uspomeni čoviećanskoj? Nezna, kud će se okrenuti, gdie li se utemeljiti ufanje naše, nezna se od koje će strane zabieliti. Glasi nesuglasni buče sada simo, sad tamo, a pak dugo mnćanje; kakono poslie gèrmljavine nebo mnči, ter priplavlja striele svoje. Mala brodice razrušena, bez jedra, bez vesla, gdie ćeš ti sama? koji će ti vjetar pomoći?

Ali što pitam ja sada? Bolje je neznati vriemena koja još nisu. Mali ni veliki, čoviek ni narod, nitko nevidi što ga čeka. Naš dobri otac vodi nas za ruke: sliepost naša i ona je dar njegove milosti. Želimo mi dobra, a dobro će nam

biti: pitajmo ga da poznademo diku našu, onda će nam Bog dati više, nego mi ištemo. Valja samo da mi mislimo o odlaci našoj, a ne, da kano životina pram jaslim izvaljena, sva pamet naša buda da žderemo i našu hranu i bliznjih naših.

ISKRICA XXX.

Nemamo još dosta naukah: ni dosta zanatah: ćutimo u nami da bi mogli mnogo učiniti, a mislimo da smo dosta uradili. Mi radimo, ali brez sèrhe istinite, brez da znademo ono što drugi narodi radė; od drugih uzimljeno ono, što nas može pogubiti, a ne što nam pomoći može. Žalostni jesmo, a nečujemo žalosti naše, nevidimo, što je najgore, njezin uzrok ni koren. Neznajući gdie zlo leži, nemožemo ga iztierati.

Kada će Bože, dospiti ovo čoravo i naopako sliedjenje za tudjim običajim? Slaveni budimo bratjo najprie, ovo neka nam bude kao tielo naše, a druge stvari neka nam dodju izvanka kao hrana svarena, od koje se, što je najbolje, s kervju mieša, a suvišak neostaje da smeta.

Puno nam se trieba truditi, za dostati ono, što nam obećava sudbina naša. Ali vjera prava i kad započme, dotekla je na pò puta. Potriebito je i čovieku i narodu poznati u istinu stanje svoje.

Što bèrzo dodje, bèrzo i prodje. Nije kiša silna i vietrovita ona koja pomaže

sakrivenom siemenu, nego kad lagano i tiho daždi, onda bolje ona ulazi i cvietje i travice oživje.

Videći zimi sve pokriveno sniegovim, rekao bi, da neće više biti ni zeleni ni života na zemlji; ali onaj snieg čuva blago naše, koje pod bielom pokrivkom spava, kao djete malašno u zibki svojoj.

Počmimo mi, drugi će bolje sljediti, ali naša će to biti najveća slava. Jedna može sviećica užeći hiliadu sviećah, jedna sama može da prosvietli put za mnogo dušah, da razveseli sve okolo mnogo očih plačućih u tamnosti tužnoj.

ISKRICA XXXI.

Vi, sveštenici, vi imate carstvo dušah, nema na zemlji mogućnosti nad vašom; samo pazite, da ko od vas neizadje iz neizmiernog duhovnog kraljestva, i da nebaci u prah krunu svoju. Vi ste posriedniči izmedj neba i zemlje, izmedj dobrih i zlih, izmedj velikih i malih. Siromasi ste i vi n Dalmacii našoj, tako lasnje moreta uzhoditi kroz duhovne visine, ter gledati odozgor kao povaljena pod soбom sva zemaljska veličanstva. Niste vi svi toliko naučeni, koliko pristoji strahovitoj dužnosti vašoj; ali dosta je, da ljubite, a ljubav će vas bolje naučiti nego knjige, ljubav će vas nadahnut onim sladkim jezikom, koji prie k sèrcu neg ušima dolazi. Nek vam bude preporučen naš materinski jezik, hitar i pun, jak i tihi, mlad jošter, ali silne mladosti i viečne. S ovim če te ulaziti u utrobu našeg naroda žalostnoga, š njim čete u njemu probuditi svako ljudsko čućenje. Valja da čisto bude govorenje vaše, kano potočič koji teče hladan, bistar i lagan, a razveseljiva uši, usta, oči, uda i misli. Preporučujem vam

pleme naše da ga hranite u nadanju velikih stvarih, u čvèrstoj ljubavi, u junačkoj poniznosti. Učite vi najpervi što se tiče zemljedjelstva i onih zanatah, u kojim smo jošte kao divji; pak onda naučite s pomnjom puk vaš, koji nemože ni želiti ono, što nezna, jer je kano bolestnik, koji u krieposti svojoj umire, ležeći u smradu svome. Glas vaš kad se uzdigne s oltara k nebesim, valja da zajedno, uzdigne naša sèrca, i da nam dade pravo ono plemstvo, koje jednači sve vèrste, kralja i siromaha, sudcah i osudjena. Svi smo bratja Isukerstova. Neće haljina na nebo, već duša.

ISKRICA XXXII.

Bio je odovno lav izgubio bogatu grivu, zube i ščope; ali ono nešto nokatah strahovitih, što mu biaše ostalo, ilirska sila biaše. Poslie toliko stolietjab, neobični na vojsku, jošter uzdèržasmo štogod junačke hrabrosti. Toliko stolietjab pogaženi nismo jošter izgubili plemenitu ponositost duše; ukopani poslie toliko stolietjab u neznanstvu, jošter nam je tanana pamet, slobodan razgovor i oštra misao. Prosti narod ustegnut, miran i nagal, u tielesnom kipu prikazuje duh svoj, biela i ljepa mu je jakost, butkost lagana, krute obèrve, dobrostiv posmieh. Prama tebi, moj narode, nisu mnogi drogi neg poluljudi. Nestidi se kervi tvoje, pazi samo, da ti čista ostane, da ti kuga gradkih opačinah neulije u nju slabost, nevolju i sramotu.

ISKRICA XXXIII.

Iz Tracie, iz dèržave ilirskog naroda, izlazile su dievice vile u gèrčku zemlju. Orfea i Lina pučki glas kaže prednjike smirinskoga sliepca. Iz planinskih sniegovah vaviek izpada bogata rieka, koja u prolietju hrani travice zelene i cvietje.

Iz Macedonie, iz dèržave ilirskoga naroda, izašo je orao prejaki, koji do indianske krajine proteraše letenje strielovitih krilah svojih. Indianska zemlja poslala nam je novo mudroljubno izvèršenstvo, koje je čoviek ilirskoga naroda ukorjenio u tolike pameti i tolike vieke, kao drugu vieru.

Macedonski orao očistio je put orlim rinskim, da kroz čitavu Europu slobodnie, i bèrže mogu, tresnći svoja krila, ukropiti sviet s Isusovom kervlju, kao s rosicom ljubavi.

Od Nilove vode; od Memfskih stupovah, letila je medju arbanaške hraste golubica znamenita, naučena da utieši a tihim svojim glasom strah odsudah sakrivenih. Arbanaška zemlja dala je mnogo putah gèrčkomo narodu sinove svoje, i

nlila je kriepčiu novu kerv u gèrčke žilo umorene. Nebi sa bila brez toga mogla ustati robinjica gola, planina 's otoci iztočnimi jošter bi spavala u snu sužanjstva.

Smiešan od niemačke i jugo-slavenska voda biaše potok, koji potopi Italiu griešnicu. Nije brez odluke Božie, što je talianski narod pogazio u biednoj Dalmacii narod slavenski, i njegovu naravnu prostotu izštetio.

Sva je dakla kèrv smiešata, žalost i grieh, boj i ljubav, sva su narode sjedinile. Niemci, Slaveni, Gèrci, Latini, svi smo se od aziatskih ravninah raźlučili, svi smo so opet približali s gèrljenjem smerti ili života. Svi smo bratja u slabosti i u kriepostí, u diki i u sramoti. Nova gradja i stara gomile, pustinja i dvor, mora i gora, vojska i tamnica, zibka i greb, ovo sva nija nego jedan grad, jedna otačbina sama.

NIECKOLIKO RIEČIH

NA

USPOMENU MAJKE SVOJE

OD

NJKOLE TOMMASEA.

(kao dodatak)

Vidio sam zviezdu nove svietlosti; čini mi se da pogleda na mene vesela i ljubovna. Dub je tvoj, majko mila, koi meni govori sa visine nebesne, i veli mi: s tobom sam vazda, i po svuda.

'Ab! nisam ja, majko, s tobom bio kad sam mogao: oči tvoje nisu se nasitile u očima sina tvoga.

Nisam se još dosta na plakao: nisam dosta pokazao duši mojoj, kakvu je meni mater dao otac živih i mèrtvih, kakvu sam mater izgubio.

Sila velika nemoči nze njoj svietlost razuma, nije mogla niti blagosloviti sina svoga uzdèržana u daljenih zemljab. Ali blagoslov tvoj, majko tužna, sliedio je svagda, kakono angjeo stražanin u krajne dalečine stope moje.

Nisam ja vidio suze tvoje, udovice jadna; nisam ja čuo potuženje tvoje: nisi ti meni prikazala rane, sèrca tvoga: kakono tudjin bio sam ja tebi, žalosna moja.

Kada ti biaše još od ovog svieta, mnogo putab u snu sam te vidio, da biaše ili mèrtva ili zlovoljna, i blieda i smućena

protiva meni: i tada rekoh: umèrla mi je majka moja. Posli, kada sam te izgubio, vidio sam te u vidjenju noćnomu liepšu i mladju i miliu vèrhu mene s tvoim onim očima punim sladkosti i razuma i poniženja. Jer ponižena biaše pridraga, i pram včim i pram ravnim i pram nedostojnu sinu svomu.

Sabranio sam, kao blago veliko, vlase od častive glave tvoje: omotani su okolo pèrstena moga: svaki dan ljubim ovu dragu spomenku majke moje. Posvuda gdi sam bio, pèrsten častni sliedio je mene, kakono vieran sputnik, kakono pravo utiešenje tugah mojih. Spominjem se svaki dan danah mladosti moje: kako si ti mene odhranila u ljubavi božjoj u ljubavi braće u milosti pram nesriećnim: spominjem se naše šetnje jutrenje u prolieće: spominjem se suzah, koje si toliko putah lila, kad sam ja išao u daljena miesta tražiti ljubav i prialeljstvo i veselje. Glas primoguéi govoraše vazda sèrcu mome tierajući me iz kuće otca moga i zapoviedaše meni, da idjem primiti i doniti istinu novu, da idjem

prireći bratnost pravu, prireći ljubav lieposti ciele i viekovite.

Vratio sam se nakon mnogo godinah pod krov kuće otačastvene moje: a nisam našao nego dva groba studena nemoguća ni čuti ni viditi suze ni glase moje. Ali ti, majko blaga, čuješ i vidiš sve što ja muklo govorim s dušom pokorenom mojom: ti mene vodiš za ruke kroz dugi i trudni put moj; ti meni govoriš tihim glasom sladke rieči od mudrosti duhovne, od milosti neumorene. Sada ti mene poznaješ; sada ti meni praščaš sve sagriešenje moje. Budi vaviek samnom, preljubljena mati, daj mi uztèrpljenje i pravoljubstvo, da jeda uzmogu očistiti, i sve više k zebesnim mislim uzdignuti sèrce moje.